

Swedish Chapter of International Society of Indoor Air Quality and Climate

Ansvarig utgivare: SWESIAQ:s styrelse. Redaktion: Anders Lundin och Gunnel Emenius. www.swesiaq.se

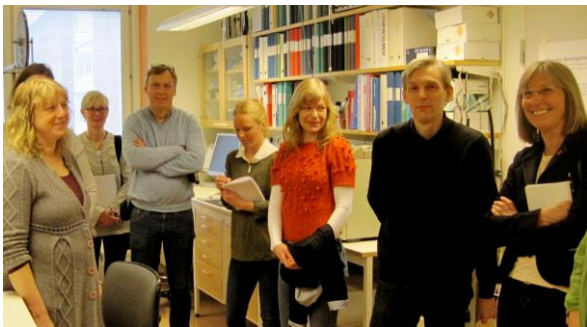
Alla läsare är välkomna att skriva i nyhetsbrevet. Skriv till nyhetsbrevet@swesiaq.se

Nyhetsbrev nr 25

2013-05-17

SWESIAQ/IMM:s vårmöte 16 april

Mötet samlade ungefär 55 personer vid Karolinska Institutet i Solna. Nästan hälften valde att inleda dagen med en visning av IMM:s exponeringskammare där man bl.a. har utsatt försökspersoner för en del av de MVOC-ämnen (i lite högre koncentrationer) som man brukar mäta upp i fukt-skadade byggnader.

Ett glatt gäng väntar på att bli insläppta i IMM:s exponeringskammare

Kl. 10 hälsades alla välkomna av SWESIAQ:s ordförande och av Gunnar Johanson, enheten för Arbetsmiljötoxikologi, IMM, som var värd för mötet. Kl. 10 hade också 15 personer ute i landet kopplat upp sig via internet och kunde sedan följa alla presentationerna hemma. **OBS! Alla SWESIAQ-medlemmar kan logga in på hemsidan och se presentationerna i efterhand.**

Gunnar Johanson i talarstolen, dagens moderator Greta Smedje till vänster och längst upp till höger Love Lagercrantz som höll kontakten med webinar-deltagarna. Andel blankpolerade hjässor (synliga åhörare): 9/26 = 45 %

Enligt en enkät fungerade webinarret bra, trots ett litet avbrott några minuter efter lunch. Vi kommer att fortsätta att satsa på webinar för framtida möten så att SWESIAQ verkligen blir en innemiljöorganisation för *hela* Sverige.

Sedan var det dags för föreläsningar. Gunnar talade om olika standarder för mätning av byggemissioner och Aime Must om SWESIAQ:s arbetsgrupp som ska ta fram råd för hur man undersöker mikrobiella skador. Det finns många viljor i arbetsgruppen som består av representanter för både skadeutredare, forskare och laboratorier men vi har kommit en bra bit på väg.

Efter lunch pratade Steven Nordin om den viktiga psykologiska dimensionen på innemiljöproblematiken, där själva *lukten* av luftföroreningar kanske i sig kan orsaka en hel del av besvären. Johnny Lorentzen fortsatte på luktspåret med att tala om de mögelluktande kloranisolerna orsakade av fuktigt virke som behandlats med de tidigare vanliga men numera förbjudna träskyddsmedlen klorfenoler. Just kloranisoler är ett bra exempel på hur man kan ha nytta av *luftprovtagning* för att konstatera att det förekommer denna typ av fuktskadat, klorfenol-behandlat virke i en byggnad. Föreläsningsspasset avslutades med att Anders Lundin å andra sidan visade några exempel på hur man ibland kan hamna alldeles fel om man tror att luftprover ska kunna ge svar på varför människor mår dåligt.

Detta blev inledningen till en halvtimmeslång, livlig debatt under temat: "Luftprovtagning – är det värt besväret?" Om det, som Steven Nordin visade, ibland kan vara så att själva lukten – eller en persons oro för lukten – kan medföra ökade besvär i innemiljön, då är det naturligtvis intressant att mäta luktande ämnen. Men hur mäter man en individs upplevelse av en lukt? Förhoppningsvis ledde eftermiddagen till ökad förståelse av för- och nackdelar med luftprovtagning.

Anders Lundin

SWESIAQ:s årsmöte 16 april

Vid SWESIAQ:s årsmöte den 16 april kunde konstateras att SWESIAQ fortsätter att växa. Medlemsantalet har passerat 200 och antalet nyhetsbrevsläsare är snart 700 prenumeranter. Vi kommer att satsa på en ny hemsida, samarbetet med KOMIN (mer om det senare), på webinar-sändningar, resestipendier till studenter, på SWESIAQ-modellen och på arbetsgrupperna.

Två nya personer valdes in i styrelsen:

Ola Spetz invaldes som styrelseledamot för två år. Ola arbetar med fuktskador på OCAB i Umeå.

Johnny C. Lorentzen invaldes som suppleant i ett år. Johnny arbetar som lektor och forskare vid enheten för Arbetsmiljötoxikologi, IMM, Solna.

Den nya styrelsen 2013-14 består av:

Anders Lundin, ordförande

Arbets- o miljömedicin, Stockholm

Linda Hägerhed Engman, v. ordförande o sekreterare

SP Sveriges tekniska forskningsinstitut, Borås

Love Lagercrantz, kassör

Grontmij Barab, Stockholm

Greta Smedje, ledamot

Socialstyrelsen, Stockholm

Ola Spetz, ledamot

OCAB, Umeå

Jan Kristensson, suppleant

Chemik lab, Norrtälje

Rebecca Thuleson, suppleant

Tyréns, Umeå

Johnny C Lorentzen, suppleant

Arbetsmiljötoxikologi, IMM, Solna

SELMA-studien – En mor/barn-kohort med fokus på hormonstörande ämnen

SELMA är en förkortning för *Swedish Environmental Longitudinal, Mother and child, Asthma and allergy study*. Syftet med studien är att utreda hur exponeringen för hormonstörande kemikalier i det tidiga livet – under fostertid och spädbarnsår – påverkar uppkomsten av olika kroniska sjukdomar och tillstånd. De hälsoutfall vi forskar om är indelade i fyra forskningsspår:

- Språkstörningar och neuropsykiatriska tillstånd (autism, ADHD)
- Förändringar i tillväxt, längd och vikt
- Astma och allergi
- Pubertetsutveckling och reproduktion

Det finns flera typer av hormonstörande ämnen. Ftalater finns ofta i mjukgjord plast, i byggmaterial, konsument- och hushållsprodukter. Perfluorerade ämnen används pga. sina vatten-, smuts- och fettavvisande egenskaper samt för sin förmåga att hålla temperaturer. De används i brandskum, vid impregnering av textilier och papper mm. De hormonstörande ämnena stannar inte som bundna i den produkt de ingår, utan läcker istället ut i omgivningen. I flertalet studier har de vistats vara giftiga för djur och människor och ha flera olika typer av skadliga effekter.

Rekryteringen av gravida kvinnor till studien – totalt 2582 blivande mödrar – pågick hösten 2007 till våren 2010. Kvinnorna blev inbjudna till studien när de var på sitt inskrivningssamtal hos barnmorskan, ungefär i graviditetsvecka 10. I samband med besöket lämnades urin- och blodprov. Vi har därefter följt familjen med enkäter och dammprovtagning i hemmet. När barnet föddes togs navelsträngsblod. Vi har också fått tillgång till journaldata. Hos en subgrupp av 365 kvinnor har luftprov (VOC och S-VOC) tagits hemma. En subgrupp av 200 pojkar har genomgått en anogenital mätning.

De första urin- och blodproverna är nu analyserade. Urinprov från de gravida kvinnorna har analyserats för bisfenol A, triklosan och 10 ftalatmetaboliter. Blodprov har analyserats för 8 perfluorerade ämnen. Navelsträngsblodet analyseras nu för olika tyreoidhormoner.

WHO har nyligen gett ut två rapporter om hormonstörande ämnen som går bra att ladda ned:

www.who.int/ceh/publications/endocrine/en/ och

www.who.int/ceh/publications/endocrine_disrupters_child/en/index.html.

I kommande nummer av nyhetsbrevet kommer Huan Shu* att berätta mer om resultat från ftalatanalyserna. Om du vill veta mer om SELMA-studien, skriv till: cecilia.boman@kau.se eller gå in på hemsidan www.selmastudien.se.

*Cecilia Boman Lindström**

**Cecilia och Huan är SWESIAQ-stipendiater*

Barnallergiåret inleds i september

Astma- och Allergiförbundet gör en särskild satsning på barn med allergi genom ett *Barnallergiår* som pågår från september 2013 till och med hösten 2014. Vi vill nå målgrupper i skola och förskola för att öka kunskaperna om allergi hos barn och visa vad man kan göra för att förbättra situationen för de allergiska barnen i deras vardag. Förbundet har tagit fram ett digitalt verktyg i form av en checklista – *Allergironden* – som en del i det systematiska arbetsmiljöarbetet. Med hjälp av rondan kan man identifiera allergirisker och få underlag för åtgärder. Skolor och förskolor som vill genomföra allergironden har möjlighet att registrera sig kostnadsfritt i Astma- och Allergiförbundets databas www.allergironden.se. När de har genomfört rondan får de marknadsföra sig i en lista på hemsidan och kan då inspirera andra verksamheter att ta efter. För barn med svårare allergier kan miljön behöva anpassas individuellt. På Astma- och Allergiförbundets hemsida www.barnmedallergi.se finns bra exempel på hur man kan göra.

Marie-Louise Luther
Ombudsman, Astma- och Allergiförbundet
marie-louise.luther@astmaoallergiforbundet.se

Träff om inomhusmiljöärenden med Hälsoskyddsnätverket i Stockholms Län

Hälsoskyddsnätverket i Stockholms län drivs i samarbete mellan länets kommuner, Länsstyrelsen och Stockholms Läns Landsting. En arbetsgrupp diskuterar vilka ämnen som har allmänt intresse för länets miljö- och hälsoskyddsinspektörer och planerar träffar några gånger per år. Under våren 2013 har två träffar hållits med fokus på byggnadsteknik (20 mars) respektive juridik (10 april), detta för att stärka kommunernas arbete med utredningar av inomhusmiljörelaterade hälsobesvär. Dokumentation finns på Miljösamverkan Stockholms hemsida:

www.miljosamverkanstockholm.se/web/page.aspx?refid=32.

Träffarna samlade drygt 80 respektive 60 deltagare. Natalii Back från Länsstyrelsen höll i trådarna.

Programmet 20 mars:

- Gunnel Emenius från Centrum för Arbets- och Miljömedicin, Stockholms landsting redogjorde för nätverket och dess syfte.

- Aime Must, AIMEX AB, berättade om problem med mikrobiell tillväxt, olika hustyper och konstruktioner med risk för mögeltillväxt samt hur man provtar och analyserar. Dessutom diskuterades olika åtgärder mot bl.a. mögeltillväxt.

- Per-Eric Hjelmer, Stockholms Miljöförvaltning, redogjorde för vilka typer av ärenden som inspektörerna kan få handlägga genom att berätta om några olika aktuella fall. Han berättade också om olika enkla indikerande mätningar, som inspektörerna kan utföra i fält.

- Jan Kristensson presenterade problem som är beroende av kemiska parametrar, dels normala emissioner från material (egenemissioner), dels de sekundära emissioner, som uppstår vid kemiska reaktioner mellan olika ämnen. Han redogjorde också för olika typer av provtagningar, hur proverna analyseras och tolkning av resultaten.

- Frågorna om fuktproblem hade en central roll vid de avslutande diskussionerna.

Programmet den 10 april

- Natalii Back talade om handläggning av de överklagningsärenden som kommer till länsstyrelsen.

- Resten av dagen var Ann Dahlbergs och Helena Emanuelssons. De är jurister från Göteborgs stad och talade om juridiken vid handläggning av inomhus- miljöärenden, gick igenom rättsfall och prejudicerande domar samt gav tips och råd. Intresset från auditoriet var stort och diskussionerna intensiva. Många kommuner saknar tillgång till egna jurister som kan förtydliga och stärka de juridiska formuleringar som är så viktiga för att ärendena ska bli korrekt behandlade.

Jan Kristensson och Gunnel Emenius

Har du någon aktivitet som du vill göra reklam för? Skicka ett e-post-meddelande till nyhetsbrevet@swesiaq.se. Då kan vi lägga in informationen på SWESIAQ:s hemsida och/eller skriva om den i nyhetsbrevet.

På SWESIAQ:s hemsida www.swesiaq.se/ På gång just nu eller i KOMIN:s kalender på www.kominmiljo.eu kan du se vad som är på gång just nu inom inomhusmiljöområdet.

Om du vill avbryta din prenumeration på nyhetsbrevet: Skriv till nyhetsbrevet@swesiaq.se